

**Høgskulen
på Vestlandet**

BACHELOROPPGAVE

Hvordan kan kontakt med transnasjonale nettverk påvirke integreringen av enslige mindreårige flyktninger?

How can contact with transnational networks affect the integration of unaccompanied minor refugees?

Bachelor i sosialt arbeid

BSV5-300

Avdeling for samfunnsfag/Institutt for barnevern, sosialt arbeid og vernepleie

25.05.2017

Antall ord: 8705

KANDIDATNUMMER 156

Bodil Bjørnstad

Veileder: Kari Bergset

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, *jfr. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet*

Abstract

Unaccompanied minor refugees use social media via smartphones to get and keep in touch with a comprehensive transnational network. This means that many unaccompanied minor refugees have significant contact with the families in their home country. However, the extensive contact can lead to many young people with a background of collectivistic cultures living with constant reminders and expectations of contributing to the family fellowship. This expectation pressures may lead to the difficulty of concentrating on school, language and life in Norway. Many young people find that the transnational networks observe and control them, which can be very detrimental to their integration. When the families in their home country engage in such distant childhood education, social workers often fail to build confidence that can provide good relationships with young people and bring stability in their daily lives.

Keywords: enslige mindreårige flyktninger, transnasjonale nettverk, sosiale medier, integrasjon.

Innhold

1 Innledning	3
1.1 Valg av tema	3
1.2 Problemstilling	3
1.3 Oppgavens oppbygging	4
1.4 Begrepsavklaring	4
1.4.1 Enslige mindreårige flyktninger	4
1.4.2 Transnasjonalt nettverk	5
2 Metode	5
2.1 Bruk av metode	5
2.2 Det kvalitative intervjuet	5
2.3 Rekruttering av informanter	6
2.4 Informasjonsskriv og samtykkeerklæring	7
2.5 Transkribering og tematisk bearbeiding	7
2.6 Styrker og svakheter ved mitt intervju	8
2.7 Reliabilitet, validitet og generalisering	9
3 Teori	9
3.1 Tidligere forskning	9
3.2 Bruk av sosiale media i transnasjonale nettverk	10
3.3 Miljøterapeuten	11
3.4 Forskjellige rammer for oppdragelse	12
3.4.1 Individualisme	12
3.4.2 Kollektivismen	12
3.4.3 Forståelse av omsorg i møte med velferdsstaten	13
3.5 Stabilitet og kontinuitet	13
3.5.1 Kontinuitet	14
3.5.2 Stabilitet	14
3.5.3 Lojalitet	14
4 Informantenes erfaringer med enslige mindreårige flyktninger og transnasjonale nettverk	15
4.1 Hvordan ungdommene får og holder kontakt med transnasjonale nettverk	15
4.2 Påvirker kontakten med transnasjonale nettverk ungdommenes hverdag?	17
4.3 Hvordan påvirker ungdommenes kontakt med transnasjonale nettverk hvordan miljøterapeutene arbeider?	21
5 Avslutning	22
5.1 Diskusjon og konklusjon	22
5.2 Veien videre	24
6 Litteraturliste	Feil! Bokmerke er ikke definert.

1 Innledning

1.1 Valg av tema

Hvorfor studere enslige mindreårige flyktninger og deres kontakt med transnasjonale nettverk? De siste årene har det vært mye fokus på flyktninger og deres utfordringer. Vi har sett barn på flukt alene og sårbare – de enslige mindreårige asylsøkerne. Ikke bare har de mistet sine hjem og sitt hverdagsliv, de har også mistet sin familie. Gjennom studiet i sosialt arbeid har viktigheten av familie hatt stort fokus. Familien som gruppe, både hvor de voksne tar ansvar for oppfostring og oppdragelse av barna (Schiefloe, 2011), og som et sted hvor barna kan finne tilknytning og utvikle forståelse av seg selv som individ og som del av et sosialt fellesskap (Håkonsen, 2014).

I praksis på barnevernsinstitusjon for enslige mindreårige flyktninger la jeg merke til at mange av ungdommene hadde kontakt med venner og familie som befant seg andre steder i landet og verden. De brukte sosiale medier som Facebook, Snapchat, Skype og Instagram for å holde kontakt. Alle disse er applikasjoner som er gratis å installere og å bruke på PC og smarttelefon.

Den kontakten enslige mindreårige flyktninger har med venner og familie kan være med på å gi kontinuitet i en hverdag med mange utfordringer (Bunkholdt & Kvaran, 2015). De får snakket morsmålet sitt, og de får informasjon om venner og familie som de ellers kanskje hadde brukt mye tid og krefter på å bekymre seg over. Det er ingen tvil om at dette er positivt for ungdommene, men kan det også by på noen utfordringer?

1.2 Problemstilling

I denne oppgaven har jeg valgt følgende problemstilling: *Hvordan kan kontakt med transnasjonale nettverk påvirke integreringen av enslige mindreårige flyktninger?*

For å finne svar på problemstillingen vil jeg benytte meg av tre underspørsmål:

- Hvordan går ungdommene frem for å få og holde kontakt med transnasjonale nettverk?

- Påvirker kontakten med transnasjonale nettverk hverdagen til ungdommene?
- Påvirker ungdommenes kontakt med transnasjonale nettverk måten miljøterapeutene arbeider på?

1.3 Oppgavens oppbygging

Oppgaven har seks kapitler. I første kapittel presenterer jeg valg av tema, problemstilling og underspørsmål. I andre kapittel gjør jeg rede for valg av metode og hvordan jeg har gått frem for å få og behandle dataene. I kapittel tre skriver jeg om teori og tidligere forskning. Dette gir leseren grunnlag for å plassere problemstillingen i en kontekst. I kapittel fire presenterer jeg funn fra de kvalitative intervjuene. Deretter drøfter jeg disse opp mot teori og tidligere forskning som er presentert i kapittel tre. Drøftingsdelen er delt inn tre tema. Først drøfter jeg hvordan ungdommene får og holder kontakt med transnasjonale nettverk. Deretter drøfter jeg hvordan ungdommenes kontakt med transnasjonale nettverk påvirker deres hverdag, før jeg til slutt drøfter om ungdommenes kontakt med transnasjonale nettverk påvirker måten miljøterapeutene arbeider på. Kapittel 5 inneholder diskusjon, og konkluderer fra funnene i intervjuene. Kapittel seks gir oversikt over teori og tidligere forskning som er benyttet i oppgaven.

1.4 Begrepsavklaring

1.4.1 Enslige mindreårige flyktninger

Barn under 18 år som kommer til Norge uten foreldre eller andre omsorgspersoner og søker asyl er enslige mindreårige asylsøkere. Når barna får opphold, blir de bosatt i kommunene som enslige mindreårige flyktninger (Barne- og likestillingsdepartementet, 2017). Integrerings- og mangfoldsdirektoratet sier at enslige mindreårige flyktninger er en spesielt sårbar gruppe som skal bli prioritert når de bosettes i kommunene. Kommunene må ha et spesialtilpasset apparat som sørger for at de får god omsorg og gode oppvekstvilkår (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2017). Tilbudet er lovregulert i Barnevernloven § 3-4, og kommunene plikter å vurdere barns behov før de tar en avgjørelse om hva som er egnet botiltak for hvert enkelt barn (Barnevernloven, 1992). I oppgaven vil enslige mindreårige flyktninger bli omtalt som enslige mindreårige eller ungdommer.

1.4.2 Transnasjonale nettverk

Begrepet transnasjonale nettverk brukes i flere ulike sammenhenger. I denne sammenheng avgrensers jeg det til å gjelde samspillet som skjer mellom internasjonale flyktninger som skaper sosiale bånd som krysser geografiske, kulturelle og politiske grenser (Bakker, Engbersen & Dagevos, 2014).

2 Metode

I dette kapitlet presenterer jeg bruk av metode. Jeg gjør rede for hvorfor jeg valgte kvalitativt intervju i min studie, og hvordan jeg gikk frem. Til slutt vurderer jeg oppgavens validitet og reliabilitet, samt om den kan generaliseres.

2.1 Bruk av metode

Hvordan vi går frem for å løse problemer eller finne ny kunnskap er metode (Dalland, 2015). Det er viktig å bruke riktig metode. Skal vi for eksempel finne ut hvor mange som er fornøyd med en tjeneste, bruker vi gjerne kvantitativ undersøkelse. Da får vi målbar mengde og antall. Dersom vi ønsker å undersøke hvordan noen opplever en situasjon, kan vi bruke kvalitativ undersøkelse. Her undersøker vi hvordan ulike fenomener oppleves eller erfares for en klient, en pårørende eller en profesjonell. Dette kan gjøres ved å intervjuere personer, eller ved å observere aktuelle situasjoner (Dalland, 2015).

2.2 Det kvalitative intervjuet

I denne oppgaven valgte jeg kvalitativt intervju. Dette fordi jeg ønsket å finne ut hvilke erfaringer miljøterapeuter har med enslige mindreårige flyktninger og transnasjonale nettverk, og jeg mener at kvalitativ metode er best egnet fremgangsmåte for å undersøke dette. Jeg valgte å gjennomføre semistrukturert intervju (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011). På forhånd hadde jeg laget en intervjuguide (vedlegg 1). Her hadde jeg skrevet ned spørsmål om de temaene jeg ønsket svar på. Ellers ville jeg at informantene skulle snakke fritt om sine erfaringer. Jeg var ute etter å forstå og beskrive informantenes livsverden, hvordan de

opplever kontakten og hvilke erfaringer de har med enslige mindreårige flyktninger og transnasjonale nettverk (Dalland, 2015).

2.3 Rekruttering av informanter

Jeg ønsket å undersøke hvilke erfaringer miljøterapeuter har med enslige mindreårige flyktninger og transnasjonale nettverk. Mine informanter er dermed et strategisk utvalg. De er miljøterapeuter som arbeider i institusjon hvor det bor enslige mindreårige flyktninger (Dalland, 2015).

Jeg henvendte meg til kollegaer fra praksisplassen min for å høre om de ville være informanter til intervjuet mitt. Da to sa seg villig, sluttet jeg å spørre flere, fordi bacheloroppgaven har begrenset tid og kapasitet til å ha et større antall. Imidlertid har jeg arbeidet med disse personene da jeg var i praksis, og dette kan påvirke både min og informantenes førforståelse (Dalland, 2015). Jeg tok derfor kontakt med sjefen for alle avdelingene for å høre om jeg kunne rekruttere informanter fra andre avdelinger. Hun sa ja, og jeg la følgende tekst ut på felles Facebookside for alle avdelingene:

Hei. Jeg studerer sosialt arbeid i Sogndal. I fjor var jeg i praksis på ene avdelingen. Nå jobber jeg med bacheloroppgaven min. I den forbindelse ønsker jeg å benytte intervju for å belyse min problemstilling som er enslige mindreårige flyktninger og transnasjonale nettverk. Hvordan barna og ungdommene opprettholder kontakt med familie og venner andre steder i verden, og om dette påvirker hvordan miljøterapeuten arbeider. Intervjuet vil ta ca. en halv time (...). Vil takke sjefen som gav tommel opp for at jeg kan henvende meg til dere her.

Etter noen dager henvendte jeg meg til min veileder for å høre hvordan det var å bruke de første informantene i tilfelle det tok tid å rekruttere nytt utvalg. Vi diskuterte hvilke utfordringer dette kan medføre i forhold til førforståelse og tolkning av fenomener. Jeg fikk ikke respons på Facebook-innlegget. Etter omtrent en og en halv uke gjennomførte jeg intervjuer med de første informantene.

2.4 Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Før jeg gjorde intervjuene hadde jeg laget et informasjonsskriv hvor jeg presenterte prosjektet mitt og hva informasjonen skal brukes til. Jeg forklarte detaljene rundt intervjuet, som tidsbruk, anonymisering, at dataene blir behandlet konfidensielt og når de vil bli slettet (Thagaard, 2009). Skulle det i ettertid bli uklarheter rundt hvilke opplysninger og informasjon som er gitt i forbindelse med intervjuet, har jeg i informasjonsskrivet laget en informert samtykkeerklæring. Etter at informasjonsskrivet var lest, forvisset jeg meg om at alt var forstått før informantene signerte (Thagaard, 2009).

Under et intervju kan det komme frem opplysninger som av etiske grunner ikke skal være gjenkjennelig. Dette kan være opplysninger om brukere, personlige meninger og sensitive opplysninger som kan skade andre (Johannessen et al., 2011). Jeg forpliktet meg til å anonymisere alle opplysninger, også hvem informantene er. Skulle informantene ombestemme seg og allikevel ikke ønske å bidra med informasjon, så har de full rett til når som helst å trekke seg. Informantene trenger ikke rettfærdiggjøre det, og et slikt valg får ingen konsekvenser (Dalland, 2015). Informasjonsskriv med samtykkeerklæring er vedlegg i oppgaven (vedlegg 2).

2.5 Transkribering og tematisk bearbeiding

Etter intervjuene hadde jeg et datamateriell på 63 minutter. Dette ble transkribert, det vil si at jeg skrev ned informasjonen fra intervjuene ord for ord. Tekst gjør at man kan miste mye av det nonverbale uttrykket som kan inneholde mye informasjon. Dette var jeg oppmerksom på. Jeg bearbeidet den transkriberte teksten for å tilpasse den skriftlig språk, og gjøre den mer sammenhengende å forstå (Dalland, 2015). Samtidig anonymiserte jeg innholdet ved å ta bort steds og personnavn, samt at jeg gjorde tidspunkt mindre gjenkjennelig.

Teksten ble analysert og tematisk bearbeidet. Informant 1 hadde under intervjuet kommet inn på at flere av ungdommene kan få problemer i møte med internett og porno. Informanten sier at hun ser utfordringer i forhold til at ungdommene kan tro at slik intimitet er det normale. Jeg synes dette er en veldig interessant observasjon. Jeg har likevel valgt å ikke ta det med i den tematiske bearbeidelsen, fordi det ikke har relevans til det problemstillingen min søker å belyse (Dalland, 2015). Da jeg var ferdig å bearbeide teksten hadde jeg tre temaer: Hvordan

går ungdommene frem for å få og holde på transnasjonale nettverk? Hvordan påvirker kontakten med transnasjonale nettverk hverdagen til ungdommene? Påvirker ungdommenes kontakt med transnasjonale nettverk måten miljøterapeutene arbeider på?

2.6 Styrker og svakheter ved mitt intervju

Det er både styrker og svakheter ved å bruke kvalitativt intervju for å undersøke hvordan transnasjonale nettverk påvirker integreringen til enslige mindreårige. En fordel ved kvalitativt intervju som forskningsmetode, er at jeg kan få informasjon om hvordan miljøterapeuter opplever og erfarer ulike fenomener. Det er gjort lite forskning på denne kontakten tidligere, og jeg vil kunne bruke mitt intervju til å utføre egen forskning.

Da jeg laget intervjuguiden var det med en tanke om at miljøterapeutene har en erfaring med enslige mindreårige flyktninger og transnasjonal kontakt, som jeg ønsket informasjon om. Jeg har reflektert over hvordan det er å undersøke empirisk en kontakt som ungdommene for det meste holder skjult. De forteller ikke om det er mor og far de snakker med, eller om det er en venn fra skolen. Ofte deler ikke ungdommene sine reaksjoner med miljøterapeutene. Det er derfor viktig å være bevisst at hvis ungdommene skjuler sin kontakt og sine reaksjoner, kan de bli misforstått av miljøterapeutene. Det er imidlertid vanskelig å undersøke kontakten og hva den kan ha å si for ungdommene uten å ta utgangspunkt i miljøterapeutens opplevelser og erfaringer.

For å kunne møte fenomenene mest mulig forutsetningsløst var jeg bevisst på hvordan mine holdninger og verdier, og min kunnskap preger måten jeg tolket og bearbeidet dataene (Dalland, 2015). Jeg prøvde å være bevisst på dette, siden mine informanter arbeider på min tidligere praksisplass. I ettertid har jeg likevel tenkt på om det under intervjuene kanskje var opplevelser og erfaringer jeg ikke gikk grundig nok inn i fordi jeg var redd for at det var min førforståelse som styrte meg. Jeg har også tenkt på om informasjonspersonene kanskje hadde en førforståelse om min kjennskap til enkelte situasjoner, og derfor tok det for gitt at jeg ikke ville synes det var relevant eller interessant, og da unnlot å nevne det. Jeg vil prøve å ta høyde for alle disse faktorene når jeg drøfter funnene mine.

2.7 Reliabilitet, validitet og generalisering

Metoder hvor vi i ettertid kan gå tilbake og etterprøve kunnskap er empirisk. Er kunnskapen troverdig, har den reliabilitet og validitet. Med reliabilitet menes at den er pålitelig og korrekt utført. I min oppgave er transkribering og analysing gjort rede for. Jeg har skilt mellom det som er sett i lys av teori og forskning, hva som er informantenes erfaringer og hva som er mine tolkninger, for å styrke studiens troverdighet (Johannessen et al., 2011). Med validitet menes at studien har relevans og gyldighet for det problemet som undersøkes eller den kunnskapen som fremskaffes (Dalland, 2015). I oppgaven har jeg brukt relevante informanter og jeg har drøftet funnene fra intervjuene opp mot relevant teori og forskning, dette styrker oppgavens validitet (ibid).

Resultater fra min forskning beskriver to miljøterapeuters opplevelse og erfaring med enslige mindreårige og deres transnasjonale nettverk. Det er derfor ikke mulig å konkludere med at resultatet kan generaliseres til å gjelde hvilke kontakt andre enslige mindreårige flyktninger har med sine transnasjonale nettverk (Johannessen et al., 2011). Miljøterapeutenes opplevelse av fenomenet kan heller ikke generaliseres ut fra intervju med to personer. Antallet er for lite, og den kunnskapen jeg har fremskaffet er eksempel (ibid).

3 Teori

I dette kapittelet presenterer jeg tidligere forskning og teori som blir brukt når jeg drøfter funnene i de kvalitative intervjuene. Det har vært vanskelig å finne forskning på enslige mindreårige og deres kontakt med transnasjonale nettverk. Dette kan komme av at utviklingen av verdensveven og tilgang til internett og smarttelefoner går så fort.

3.1 Tidligere forskning

For å finne tidligere forskning har jeg brukt databaser som Oria, Google scholar og Norart. Jeg fant ikke relevant norsk forskning, men via Oria fant jeg en artikkel som heter «How social media transform migrant networks and facilitate migration». Den er nederlandsk, basert på intervju, og skrevet av Dekker og Engbersen (2013). Artikkelen beskriver hvordan sosiale media forandrer migranters nettverk og legger til rette for migrasjon (Dekker & Engbersen,

2013). Ut fra navnet på forfatterne gjorde jeg et nytt søk i Oria og fant ytterligere to relevante artikler, også de fra Nederland. En av de var «In exile and in touch» skrevet av Bakker, Engbersen og Dagevos (2014). Denne artikkelen er basert på en storskala datasett, og beskriver faktorer som påvirker integrasjonsprosessen for flyktninger i Nederland. Sosiokulturell transnasjonal aktivitet blir beskrevet som utveksling av sosiale og kulturelle ideer og meninger i transnasjonale nettverk (Bakker et al., 2014). Den siste artikkelen heter «The use of online media in migration networks». Artikkelen er skrevet av Dekker, Engbersen og Faber (2015) og er surveyer. Den beskriver hvordan online media kan brukes som kilde for sosiale bånd og informasjon til potensielle innvandrere (Dekker, Engbersen & Faber, 2015). I artikkelen brukes ordet online media. Jeg har ikke funnet et norsk ord som fullt ut dekker uttrykket og jeg velger derfor å bruke begrepet online media i min oppgave.

Alle tre artiklene beskriver hvordan transnasjonale nettverk bruker sosiale media for å få og holde kontakt med hverandre, samt hvordan denne kontakten påvirker flyktningene. Dette har vært relevant for min oppgave.

3.2 Bruk av sosiale media i transnasjonale nettverk

Antallet mennesker med mobiltelefon og tilgang til online media har økt betraktelig de senere år. I et land som Afghanistan hadde 61 av 100 innbyggere mobil i juli 2015. Mindre enn 1 pr. 100 innbygger hadde fasttelefon på samme tidspunkt (CIA the world factbook, 2017). Den økte bruken av online media har ført til at transnasjonal kommunikasjon har økt betydelig. Sosiale medier som en del av online media gjør det enkelt å holde hverandre oppdatert på hverandres hverdagsliv selv om avstandene er store (Dekker, Engbersen & Faber, 2015). Online media har mange fordeler i forhold til tidligere kommunikasjon som hovedsakelig foregikk via telefon, brev eller e-post. Den er relativt billig, rask og det er lett å kommunisere med flere samtidig. Bilder og filmer kan utveksles på en enkel og grei måte. Brukerne er ikke lenger bare forbrukere, men aktive produsenter av medieinnholdet (Dekker & Engbersen, 2013). For enslige mindreårige gir dette også mulighet til å vedlikeholde kontakt med nettverk utenfor den nære familien. Venner de forlot i hjemlandet, vennskap de fikk under flukten, og familie og venner som har flyktet før og som nå bor i andre land. Mange flyktninger har omfattende nettverk spredt over store distanser og mange land. I disse nettverkene får de «gateinformasjon» om arbeidsmuligheter og livsvilkår i forskjellige land. Sosiale media

legger til rette for at flyktninger kan dele livet gjennom sosiale bånd som strekker seg over grenser og distanser (Dekker et al., 2015). På den annen side er ikke sosial medier bare positivt. Flyktninger kan få falsk eller urealistisk informasjon. Noen blir manipulert, andre utnyttet med falske jobbmuligheter (Dekker & Engbersen, 2013).

Flyktninger fra forskjellige land har ulik bakgrunn og forskjellige historier. Dette påvirker deres transnasjonale nettverk og hva som forventes av dem. Situasjonen i hjemlandet ser også ut til å påvirke den transnasjonale kontakten. Hvilke tilganger familien i hjemlandet har til ressurser, og om de lever i områder med konflikt, kan øke presset på flyktningene om å foreta økonomiske overføringer (Bakker et al., 2014). Dersom de har nær familie som foreldre og søsken i hjemlandet, øker sannsynligheten for at flyktningene foretar økonomiske overføringer og sosiokulturell transnasjonal utveksling (ibid). For flyktninger med opphold i en velferdsstat som Norge, har alle tilgang til et minimum av penger hver måned. Dette setter flyktningene i stand til å foreta økonomiske overføringer til hjemlandet, selv om de ikke har lønnet arbeid (ibid). Beløp som kan virke små og ubetydelige i norsk sammenheng, kan utgjøre en enorm forskjell for familien i hjemlandet (ibid).

3.3 Miljøterapeuten

Enslige mindreårige er en spesielt sårbar gruppe. De kommer til Norge uten foreldre eller andre omsorgspersoner. Mange har vært lenge på flukt og hatt traumatiske opplevelser på veien. Gjennom sin utdanning som sosialarbeider, barnevernspedagog eller vernepleier har miljøterapeutene kompetanse til å møte sårbare mennesker og bedre deres livssituasjon (Hutchinson & Oltedal, 2012). De er del av kommunenes spesialtilpassede apparat som sørger for at enslige mindreårige får god omsorg og gode oppvekstvilkår (Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, 2017).

Miljøterapeutene arbeider innenfor FO sitt yrkesetiske grunnlagsdokument som baserer seg på humanistiske og demokratiske verdier. De skal således «fremme likeverd og respekt, møte menneskers behov og bidra til at de får brukt sine ressurser» (FO, 2015, s. 3). Yrkesetisk grunnlagsdokument vektlegger også at hvis det er interessekonflikt, skal den primære lojaliteten være overfor den mest utsatte part (FO, 2015). Enslige mindreårige er en meget sårbar og utsatt part.

3.4 Forskjellige rammer for oppdragelse

Ingen samfunn eller individ er enten individualistisk eller kollektivistisk orientert, det finnes en mellomting i alle. Imidlertid vil forskjellige kulturer verdsette det ene foran det andre. Dette vil være med på å prege hva som blir viktige verdisyn for mennesker i forskjellige samfunn (Salole, 2013).

3.4.1 Individualisme

Viktige verdier i vestlig barneoppdragelse er at barna skal bli selvstendige og realisere seg selv, den individualistiske oppdragelse. Rammene rundt denne oppdragelsen er ofte hus, hjem og kjernefamilie med mor, far og få barn. Selv om barn sees på som et aktivt subjekt med egne interesser og ideer, er det sårbart med behov for beskyttelse fra foreldrene. Målet med oppdragelsen er at de skal bli uavhengige og selvstendige (Eide, 2012).

Disse verdiene står sterkt i den vestlige verden, og kjennetegnes av at man er opptatt av seg selv og sin kjernefamilie. Utdannelsesforløp, karriere og hobbyer blir sett på som personlige valg og en måte å realisere seg selv og sine personlige muligheter. Selvhevdelse blir sett på som positivt og viser seg ofte gjennom hvordan tid og ressurser blir prioritert (Salole, 2013).

3.4.2 Kollektivism

Storfamilier i andre deler av verden har ofte andre verdier som de organiserer sin familie og oppdrar sine barn etter – den kollektivistiske oppdragelse. Her vil familiemedlemmenes lojalitet og forpliktelse være forankret til hva som er best for gruppen som helhet, og selvfølelsen vil ofte være knyttet til gruppens ve og vel. Plikt til å følge familiens vilje og det som familien mener er best går foran personlige valg (Salole, 2013). Som del av en storfamilie får barna forpliktelser og ansvar. Barna ses på som barn av fellesskapet, og det er som produksjonsyttere og medlemmer de får omsorg og beskyttelse (Eide, 2012). Noen familier lever under så vanskelige vilkår at de ser på det som god omsorg å sende barna fra seg, enten til familie andre steder eller til andre land. Mange familier håper at dette kan øke barnas sjanse til et bedre liv, og kanskje også muligheter til utdanning og jobb. I neste omgang håper de at barna kan bidra økonomisk til resten av familien, eller søke om familiegjenforening for på den måten å hjelpe flere ut av en vanskelig livssituasjon. Dette vil

totalt sett komme hele familien til gode. Selv om barna er et annet sted blir de fremdeles sett på som en del av fellesskapet. De har tilhørighet til familien (ibid).

3.4.3 Forståelse av omsorg i møte med velferdsstaten

Engebrigtsen (2012) viser hvordan forskjellig syn på omsorg kan bli relevant i enslige mindreåriges møte med den norske velferdsstaten. Innenfor velferdsstaten blir rammene for hva som er god omsorg og «barnets beste» definert ut fra hvordan den norske familiestrukturen er bygget opp. Omsorg som begrep er blitt offentlig, og gir en norm for hvordan velferdssektoren gir god ivaretagelse innenfor sine ansvarsområder.

Ikke alle steder i verden har mennesker en velferdsstat som kan gripe inn som et sikkerhetsnett. Familier i store deler av verden er avhengig av det de selv skaper av mat og materielle ting. Disse familiene har et helt annet utgangspunkt for hvordan de gir omsorg til sine medlemmer, konteksten er en annen. For å forstå hvordan relasjoner blir bygget og omsorg blir gitt, er det nødvendig å forstå de sosiale, materielle og kulturelle betingelsene disse blir gitt under, vi må forstå konteksten. Foreldreskap i fattige land har andre betingelser enn i en kjernefamilie i Norge (Eide, 2012).

St.meld. nr. 17 (2000-2001) er noen år gammel, men jeg mener at den viser hvordan det individualistiske verdigrunnlaget gjenspeiler seg i hvordan politikken blir utformet:

Ein skal vere merksam på at mange barn blir sende heimafrå for at dei skal få det betre materielt sett og betre høve til å skaffe seg utdanning enn dei kan havon om i heimlandet. (...) Forsking viser at i mange tilfelle er barna også pålagde av familien å ikkje fortelje nokon om dette, eller at dei veit kvar foreldra er. Av lojalitet til foreldra held dei derfor dette for seg sjølve (...) Opphaldsløyve i Noreg vil ikkje nødvendigvis vere til det beste for barnet, særleg ikkje for dei yngste barna (St.meld. 17 (2000-2001), 2001, s. 147).

3.5 Stabilitet og kontinuitet

Stabilitet og kontinuitet er to faktorer som for de fleste vil ha stor betydning for utvikling av personlighet. Kontinuitet som en følelse av sammenheng i livet, og stabilitet i form av forutsigbarhet i hverdagen – at barna vet hvordan de voksne reagerer og at de er til å stole på (Bunkholdt & Kvaran, 2015).

3.5.1 Kontinuitet

Kontinuitet er som en rød tråd i livet, en sammenhengende historie om hvor vi kommer fra og hvordan vi ble formet. De fleste barn vokser opp med de samme voksne gjennom hele oppveksten. På denne måten får de en felles historie. De deler minner og utveksler erfaringer på godt og vondt. Dette er med på å forme oss til dem vi er i dag, og er viktige tråder til å forstå oss selv. Mennesker som av forskjellige grunner ikke har noen å dele sin historie med kan ofte føle seg ensom (Bunkholdt & Kvaran, 2015).

3.5.2 Stabilitet

Barn og unge som vokser opp med stabil omsorg opplever trygghet i livet. De kan komme til de voksne med sine tanker og følelser, og bli møtt med respekt og forståelse. Voksne setter tydelige, forståelige grenser, og møter barna med relevant reaksjon på deres forskjellige innspill. På denne måten blir de voksne forutsigbare og til å stole på. Ungdommene kan gjøre feil, eller fortelle om sine opplevelser, tanker og følelser uten å være redd for konsekvenser eller reaksjoner (Bunkholdt & Kvaran, 2015).

3.5.3 Lojalitet

Bunkholdt & Kvaran (2015) skriver at barn som bor i fosterhjem fremdeles er knyttet til foreldre, søsken, venner og hjemstedet. Barna kan få problemer med å knytte seg til nye mennesker, fordi de da må dele sin lojalitet med andre, og det kan føles som et svik. Noen opprinnelsesfamilier prøver å knytte til seg barnas lojalitet ved å bruke forskjellige strategier som for eksempel å true med å forlate barna. Dette gir barna skyldfølelse, og rammer barnas selvfølelse og selvbilde. Noen barn kan få dårlig samvittighet hvis de ønsker seg noe annet enn det foreldrene kan gi dem, og derfor motsette seg omsorg fra andre. Slike lojalitetskonflikter hindrer barna i å motta omsorg fra fosterforeldre, og kan være en stor belastning for fosterhjemmet (Bunkholdt & Kvaran, 2015). Selv om Bunkholdt & Kvaran (2015) skriver om norske fosterbarn og fosterhjem, mener jeg at prosessen og konsekvensene er de samme for enslige mindreårige, og dette har derfor en overføringsverdi til også å gjelde dem.

4 Informantenes erfaringer med enslige mindreårige flyktninger og transnasjonale nettverk

I dette kapitlet vil jeg presentere funnene jeg har gjort i de kvalitative intervjuene. Jeg vil drøfte disse opp mot tidligere forskning og teori for å svare på problemstillingen: *Hvordan kan kontakt med transnasjonale nettverk påvirke integreringen av enslige mindreårige flyktninger?* Teori og forskning som jeg benytter i drøftingen er presentert tidligere i oppgaven. Gjennom intervjuene med miljøterapeutene i barneverninstitusjon kom deres erfaringer med enslige mindreårige flyktninger og transnasjonale nettverk frem. Disse er kategorisert og vil bli presentert i følgende tema: Først vil jeg drøfte hvordan ungdommene går frem for å få og holde på transnasjonale nettverk. Videre vil jeg drøfte hvordan kontakten med transnasjonale nettverk påvirker hverdagen til ungdommene. Til slutt vil jeg drøfte om ungdommenes kontakt med transnasjonale nettverk påvirker måten miljøterapeutene arbeider på.

4.1 Hvordan ungdommene får og holder kontakt med transnasjonale nettverk

Tidligere i oppgaven har jeg skrevet at mange enslige mindreårige flyktninger har kontakt med transnasjonale nettverk. Jeg spurte mine informanter om de kunne si noe om hvilke erfaringer de har med hvordan ungdommene får og holder på slik kontakt. Informant 1 svarer:

Første gang jeg jobbet her på begynnelsen av 2000-tallet, det var før bærbare PCer og mobiltelefoner. De fikk kontantkort av oss som de brukte til å ringe til fasttelefon (...). Da hadde de jo minimalt med kontakt med nettverket sitt, utenom her i byen og i Norge. Men nå er det blitt helt annerledes. De følger med på Skype, Messenger, og på Snapchat. Alle ungdommene, når de kommer på mottak så får de mobiltelefoner, med tilgang til nett.

Informant 2 bekrefter dette når hun sier at:

De snakker med hele verden. Jeg har jobbet her i noen år, og den endringen som har skjedd er helt enorm. Før var det ikke smarttelefoner, da hadde vi en PC på deling i stuen og det var det som var. Det er bare noen år siden. Det er mye lettere å holde kontakt med familien nå, det er det jo.

Her forteller informantene at den transnasjonale kontakten har økt betraktelig de siste årene, og at nettverkene har vokst fra at ungdommene ringte til foreldrene på fasttelefon til at de nå

«snakker med hele verden» (informant 2). Med «hele verden» tolker jeg at informanten erfarer at ungdommene i tillegg til foreldrene også har kontakt med personer utenfor den nære familie, og at ungdommene gjennom sosiale medier vedlikeholder bånd til venner fra opprinnelseslandet og venner de har fått under flukten. Denne økningen av kontakt i transnasjonale nettverk beskriver Dekker & Engbersen, (2013). Her finner de at sosiale medier tillater brukerne å kommunisere med flere samtidig. På denne måten holder de kontakt med det transnasjonale nettverket sitt over store avstander (Dekker & Engbersen, 2013).

Informantene forteller at nettverkene ikke bare omfatter mange personer, men også dekker store avstander – også områder det tidligere ikke var lett å være i kontakt med. Informant 1 sier:

Men jeg vet jo, veldig mange har kontakt med familie, særlig i europeiske land, som også har mobiltelefoner og Facebook. Jeg tenker at det er vanskeligere å få kontakt med familien sin i Afghanistan, eller i Eritrea. Vi hadde en jente. Hun er fra Somalia og moren hennes bodde i en flyktningeleir (...). Moren ringte henne via Skype, hele tiden. Til og med i flyktningeleir hadde hun tilgang til internett og Skype.

Informant 2 forteller:

Det er noen som har tidspunkt å forholde seg til, den dagen så er jeg i nærheten, da har jeg sikkert nett. For på den måten å holde kontakt da. I Eritrea så er det risikabelt, å holde kontakten med utenforstående, det er lettere i Afghanistan. Der er det ikke forbundet med fare, tror jeg, med å ha kontakt med andre slik som det er i Eritrea.

Her forteller begge informantene om erfaringer med kreative transnasjonale nettverk som finner løsninger for å holde kontakt med hverandre. Bakker et al. (2014), sier at når flyktningene har nær familie igjen i hjemlandet, øker sannsynligheten for sosiokulturell transnasjonal kontakt (Bakker et al., 2014). Slik jeg forstår informantenes erfaringer mener de at den nære relasjonen mellom foreldre og barn gjør at denne kontakten betyr mye for dem, og familien i hjemlandet er villig til å ta sjanser og bruke tid på å opprettholde kontakt med barna i Norge. Dekker & Engbersen (2013), skriver at forskere tidligere så flyktninger som ble «rykket opp med roten» fordi de fikk kuttet sine sosiale hverdagsbånd. I dagens nettverkssamfunn er det imidlertid så stor fart og flyt av informasjon og kommunikasjon at det former menneskers hverdagsliv. Dagens nettverkssamfunn fungerer som sosial lim som

binder sammen flyktninger med andre over hele verden (Dekker & Engbersen, 2013).

Informant 1 beskriver utviklingen på denne måten:

Før husker jeg vi drev mye med oppsporing via Røde Kors. Vi fylte ut masse skjema. Men nå opplever jeg i hvert fall at de fleste har god kontroll på hvor familien er (...) Så kan det jo være at det er vanskelig å få tak i dem. Hvis de er på flukt, eller hvis de ikke er i nærheten av telefon. Men at de har noenlunde oversikt over hvor de er, det tror jeg.

Oppsummert erfarer informantene at enslige mindreårige i stor grad bruker sine smarttelefoner og internett til å få og holde kontakt med sine transnasjonale nettverk. Hvor ofte de har kontakt med familie er litt avhengig av hvilket land de flykter fra, men de fleste har kontakt. Vi har videre sett at tidligere forskning fra senere år bekrefter dette inntrykket.

4.2 Hvordan påvirker kontakten med transnasjonale nettverk ungdommenes hverdag?

Som nevnt i teorikapittelet hevder Salole (2013) at ungdommene står med en fot i hver kultur – en med individualistiske verdier og en med kollektivistiske verdier. Både i hjemlandet og i Norge er det forventninger til dem, og gjerne motstridene forventninger (Salole, 2013). Jeg ønsket informasjon om hvordan dette påvirker ungdommene. Jeg spurte informantene om deres erfaringer. Informant 1 svarer:

Det er litt på godt og vondt tror jeg. For noen er det veldig godt å vite at de kan få kontakt med moren og faren sin som de savner, og er bekymret for. De vil prøve å få familiegjenforening slik at familien kan komme hit (...) For andre tror jeg nok at presset fra familien blir større, og de blir minnet på det hele tiden. Det er en grunn til at vi har sendt deg til Norge, det er en grunn for at du er der. Du skal sende penger hjem.

Informant 2 bekrefter en slik erfaring når hun sier:

Det positive er jo at de føler de har noen. (...) De kan ringe til dem hvis det er noe. Det tenker jeg er viktig. Selv om de og kan føle seg forrådt. Det er flere ungdommer som har sagt det. «Jeg ville IKKE reise. Hvorfor måtte jeg reise»?

Slik jeg forstår informantenes erfaringer, mener de at det er bra at ungdommene har kontakt med hjemlandet, slik at de slipper å bekymre seg for familien, og at kontakten er en ressurs til kontinuitet for dem. Bunkholdt & Kvaran (2015) skriver at kontakt med mennesker en var

omgitt av i oppveksten gir tilgang til minner som har betydning for identitetsutviklingen. Slik kan ungdommene få en forståelse av hva som formet dem, og gi dem en sammenhengende livshistorie. De opprettholder kontinuitet i livet (Bunkholdt & Kvaran, 2015).

Begge informantene sier at de erfarer at ungdommene opplever press fra familiene i form av å reise hjemmefra og sende penger. Her forstår jeg at informanten erfarer at ungdommene fremdeles er en del av familiene, og det medfører en forventning om at ungdommene bidrar til fellesskapet. Dette blir også beskrevet av Salole (2013) som at familiemedlemmene sin forpliktelse består i det som er best for gruppen som helhet, og at familiens vilje går foran personlige valg (Salole, 2013).

I Norge lever vi i et kunnskapssamfunn hvor utdanning er viktig for å få fast tilknytning til arbeidsmarkedet. Lønnsarbeid er tett knyttet til velferd og rettigheter i forhold til velferdsstaten, uten er det lett å komme i en marginaliseringsprosess (Halvorsen, 2009). Dette fører til at ungdommene blir møtt med forventninger om stort fokus på skole og individualistiske verdier som å realisere seg selv for å bli uavhengig og selvstendig. For familien i hjemlandet kan det være vanskelig å forstå hvordan ungdommene har det.

Informant 2 sier:

Jeg har merket på noen ungdommer blir stresset når de har snakket med far i hjemlandet. De må få seg jobb fordi de blir pålagt å sende penger hjem. Så skolefokus det forsvinner litt fordi de er så opptatt av å finne seg jobb og sende penger hjem (...) Det blir ikke den gode omsorgskontakten, det blir mer krav.

Her forteller informanten om erfaringer med familier som forventer at ungdommene sender hjem penger, noe som fører til at ungdommene ikke klarer å fokusere på skole. Ungdommene får heller ikke noen forståelse fra foreldrene om at de er i en krevende situasjon, men blir møtt med krav. Samtidig møter det norske samfunnet dem med et utgangspunkt om at skole er nøkkelen til et integrert liv her. I tillegg forteller informant 2 at mange ungdommer holder kontakten med foreldrene hemmelig og får derfor ikke hjelp til å bearbeide følelsene sine: «Det er vanskelig for oss å vite hvilken kontakt de har med familien, ikke alle vil si det til oss». Det er sannsynlig at mange gjør dette på grunn av myndighetenes politikk om å returnere enslige mindreårige flyktninger hvis de vet hvor foreldrene er. Ifølge St.meld. 17 (2000-2001) er slikt hemmelighold bekreftet av tidligere forskning (St.meld. 17 (2000-2001), 2001). Hvilke erfaringer transnasjonale nettverk har med forskjellige myndigheters håndhevelse av politikk er gjerne slik informasjon som raskt deles på sosiale medier som

«gateinformasjon». Dekker et al., 2015, finner at slik deling av informasjon om livsvilkår er utstrakt i sosiale medier (Dekker et al., 2015). Slik jeg oppfatter informantenes erfaringer, kan familiene ut fra frykt for at ungdommene skal bli returnert pålegge ungdommene å ikke snakke om at de har kontakt. Informantene opplever at ungdommene kan sitte alene med sine tanker og følelser om de motstridene forventningen som møter dem, og at miljøterapeuten ikke kommer i posisjon til å hjelpe dem.

Informant 2 forteller:

En ungdom sendte bilde av seg selv til moren. Når han snakket med moren neste gang, så var hun rasende på ham, fordi at han ikke sendte mer penger. For han var jo steinrik, han satt tross alt i en sofa. Der ser du hvor lite forståelse de kan ha for hvordan det er å være her. De ser ikke at han er fattig i våre øyne (...) Mens i hennes øyne så er ungdommen rik. Å leve i det krysspreset da. Å ville være som norske ungdommer, samtidig så vet du hva fattigdom er i Afghanistan.

Her snakker informanten om en mor som på grunnlag av et bilde danner seg en forståelse av at ungdommen er omgitt av velstand, og derfor burde bidratt mer til fellesskapet. Samtidig reflekterer informanten over at ungdommen i norsk sammenheng blir sett på som fattig. Her forstår jeg informantens erfaringer som at det for ungdommen blir vanskelig å leve opp til kravet om å bidra mer. Han lever i et samfunn hvor alt koster penger, og han mottar et lite beløp i lommepenger hver måned. Mange av de enslige mindreårige flyktingene kjenner til fattigdom på en helt annen måte enn den relative fattigdommen vi kjenner i Norge – enkeltmenneskets opplevelse av å ikke ha nok penger i hverdagen. De har erfaring med absolutt fattigdom, der det ikke er nok mat, og der mennesker er sultne (Underlid, 2006). Jeg forstår det slik at informanten erfarer at ungdommenes kjennskap til fattigdom i hjemlandet kan føre til at de får dårlig samvittighet hvis de bruker pengene sine på samme måte som norske ungdommer.

I individualistisk kultur har vi tett kontroll med barna mens de er små, for så å gi dem frihet når de blir eldre. I kollektivistisk kultur gis barna stor frihet som små, og etter hvert som de blir eldre vil kontrollen og forventningene fra familien øke (Skytte, 2012). Salole (2013) hevder at mange ungdommer fra land med kollektivistiske verdier opplever at familiene kontrollerer dem gjennom transnasjonale nettverk (Salole, 2013). Informant 1 forteller: «Uansett om de har flyktet fra andre siden av jordkloden, til Norge, så er det veldig rart hvem som kjenner hvem». Informant 2 bekrefter dette når hun sier:

Alle følger med på alle. Så er det en som snakker med en annen, som snakker med en annen. (...) Gjør du noe som er fullstendig akseptert her i Norge, men overhodet ikke akseptert i hjemlandet, så kan det hende at noen sladrer på deg.

Her forteller informantene om erfaringer med nettverk som observerer ungdommene og gjør dem usikre. Dersom enslige mindreårige oppfører seg som norske ungdommer, kan dette bli sett på som uakseptabel oppførsel av familien. Informant 2 forteller: «Han ene gutten får telefon fra sin fetter i Tyskland om at noen som han kjenner har ringt til fetteren og forklart at gutten prøver å bli litt norsk med hull i øret, skinnjakke og klipper seg litt moderne». Informanten bekrefter erfaringen med den omfattende kontrollen mange ungdommer opplever. Med den lynraske og omfattende kontakten i transnasjonale nettverk kan familien sitte i hjemlandet og få opplysninger, for så å kontrollere og påvirke ungdommene til å bevare familiens posisjon og rykte ut fra hjemlandets normer. Dette omtaler Salole (2013) som fjernoppdragelse. Hun sier at familien gjør dette fordi de ønsker å beskytte ungdommen ut fra et kollektivistisk verdisyn om at de kan skade familiens rykte. For ungdommene kan slik overvåking og kontroll være svært hemmende for integreringen. Det blir vanskelig å bli kjent med det norske samfunnet (Salole, 2013).

Jeg spurte informantene om de opplever at de motstridene forventningene kan bli mye for ungdommene. Informant 1 forteller om en jente med mor i flyktningeleir i Afrika:

Moren ber henne om å sende penger. Jenta sier «jeg har tusen kroner i måneden. Jeg kan sende deg litt, men jeg har ikke så mye penger» Så hun har lånt penger av venner for å sende til moren. Det gjør jo at hun får et problem her hjemme (...). Hun slo av telefonen for moren ringte hele tiden. Hun sa «jeg kan ikke snakke med henne, jeg kan ikke gjøre noe, og jeg får bare kjefte. Det orker jeg ikke, jeg har det vanskelig nok med meg selv og det som skjer her».

Informant 2 forteller om lignende erfaringer når hun forteller om samtaler med ungdommer som vurderer å bryte eller begrense kontakten med familien:

Som regel er det fordi at det bare blir kravsamtaler. Familien er aldri fornøyd, de forlanger og de krever, og ungdommene får kjefte uansett hva de gjør. De ser selv at det blir så destruktivt at de ikke klarer å håndtere livet ellers, fordi at det tar så mye energi og tid. Det er en kjempetøff avgjørelse. Men noen ganger tenker jeg at, ja det er det riktige å gjøre det hvis de skal komme noen vei her.

Her forteller begge informantene om erfaringer med ungdommer som opplever så mye forventningspress at det går ut over livet i Norge. Informant 2 sier at for noen ungdommer er

kontakten så omfattende, og forventningspresset så stort, at hun mener de må begrense den hvis de skal klare å integrere seg i Norge. Slik informantene beskriver dette, mener jeg det må være en opprivende og vanskelig situasjon for ungdommene. Kontakten med familien i hjemlandet bringer kontinuitet i livet. Det er et bånd til minner om hvem de er og hva som formet dem (Bunkholdt & Kvaran, 2015). Å bryte kontakt med familien, og dermed kontinuiteten i livet, kan skape usikkerhet og gjøre ungdommene ekstra sårbar (ibid).

4.3 Hvordan påvirker ungdommenes kontakt med transnasjonale nettverk måten miljøterapeutene arbeider på?

Slik det kommer frem i intervjuene, erfarer informantene at mange ungdommer lever med forventningspress fra familien i hjemlandet. De har lagt merke til at mange bli observert og kontrollert gjennom sin kontakt med transnasjonale nettverk. Jeg spurte informantene om de mener dette påvirker hvordan de arbeider med ungdommene. Informant 1 svarer:

Du tror du har en plan med en ungdom (...) Plutselig så hopper de til en helt annen side, så skjønner du rett og slett ikke hva som har skjedd. Når du da prater litt om saken, så er det noen som mener noe om hvordan de bør oppføre seg, eller hva de bør gjøre. Jeg tror det er vanskelig for ungdommene. De har fortalt den historien de har fått beskjed om å fortelle. Og det innebærer selvfølgelig at de ikke har kontakt med mamma og pappa. Så skal da en 13-åring, en-14 åring holde det hemmelig for oss som blir omsorgspersonene. De tør ikke å bygge relasjoner, for de er redd for at det skal slå sprekker i historien deres. Selv om vi forteller at vi har taushetsplikt (...) Så mye kontakt som de har nå, tror jeg faktisk av og til gjør det mer vanskelig enn å ikke ha kontakt, sånn som vi hadde for 10 år siden.

Informant 2 forteller om lignende erfaringer:

Det er slik at siden de ikke alltid stoler helt på oss, så vil de ikke si den hele og fulle sannheten. Og det må være veldig slitsomt for ungdommen å ikke stole på voksne som vil hjelpe dem. (...) Når de har kontakt med foreldrene, så er det veldig vanskelig for oss å dra i samme retning, og få foreldrene til å forstå at vi vil ungene sitt beste.

Informantene forteller her om erfaringer med ungdommer som ikke tør å bygge relasjoner til miljøterapeutene fordi de er redd for konsekvensene av å kunne røpe at de har kontakt med foreldrene og vet hvor de er. Videre forteller de om avtalte planer som ikke blir gjennomført fordi ungdommene ombestemmer seg uten forvarsel, og uten at miljøterapeutene vet hvorfor.

De beskriver en situasjon hvor de fornemmer at ungdommene blir påvirket av et nettverk som ikke forstår at de ansatte vil det beste for ungdommene, men som påvirker ungdommene til å følge normene i hjemlandet. Selv om miljøterapeutene prøver å trygge ungdommene med at de har taushetsplikt, vil ikke ungdommene fortelle om kontakten eller la miljøterapeutene snakke med foreldrene. Informant 1 mener at dagens kontakt er så omfattende at det byr på flere vanskeligheter enn å ikke ha kontakt slik som det var tidligere.

Slik jeg tolker informantenes erfaringer ser de ungdommer i en lojalitetskonflikt mellom familien i hjemlandet og miljøterapeutene som er barnas omsorgspersoner i Norge. Salole (2013) peker på at av familien blir de fremdeles sett på som en del av familien, og fellesskapets valg går foran personlige ønsker (Salole, 2013).

I senere tid har det vært store medieoppslag i riksdekkende aviser om innvandrere som mister statsborgerskapet hvis de lyver om grunnlaget for opphold (Olsen, 2017). Slike historier om livsvilkår finner raskt veien til sosiale medier (Dekker et al., 2015). Familiene i hjemlandet kan bli ekstra urolige, noe som forsterker hyppigheten i kontakt og kontroll av ungdommen. Dette kan gjøre ungdommenes relasjon til omsorgspersonene i Norge enda mer sårbar, og er et vanskelig utgangspunkt for miljøterapeutene.

For å bli integrert må ungdommene lære mye nytt. Bunkholdt & Kvaran (2013), legger vekt på at de trenger stabil og god omsorg for å klare dette (Bunkholdt & Kvaran, 2015). Når informantene sier at de synes det er vanskelig med dagens omfattende kontakt, hemmelighet, og familier som kan dra i annen retning, forstår jeg at informantene erfarer at ungdommenes kontakt med familiene skaper ustabilitet og uforutsigbarhet i relasjonen til ungdommene. Ser jeg dette i lys av Bunkholdt & Kvaran (2013) får ungdommene da heller ikke den stabilitet og forutsigbarhet de trenger i hverdagen for å klare å konsentrere seg om skole, språk, ny kultur og nye venner (Bunkholdt & Kvaran, 2013).

5 Avslutning

5.1 Diskusjon og konklusjon

I denne oppgaven har jeg gjennom kvalitative intervjuer, og ved hjelp av tre underspørsmål belyst problemstillingen: *Hvordan kan kontakt med transnasjonale nettverk påvirke integreringen av enslige mindreårige flyktninger?*

Mange enslige mindreårige får og holder kontakt med sine transnasjonale nettverk ved å bruke sosiale media via smarttelefoner. Dette gjør at mange ungdommer har betydelig kontakt med familiene i hjemlandet. For ungdommene er det godt å vite hvor familien er og hvordan de har det. Imidlertid kan den omfattende kontakten føre til at flere ungdommer med bakgrunn fra kollektivistiske kulturer lever med høye forventninger og påminnelser om å bidra til familiefellesskapet. Dette forventningspresset fører til at flere ungdommer får problemer med å konsentrere seg om skole, språk og livet i Norge. Mange av ungdommene opplever at de transnasjonale nettverkene observerer og kontrollerer dem, noe som kan være svært hemmende for integreringen deres. Hvis familiene i hjemlandet driver med fjernoppdragelse av ungdommer, kan det føre til at miljøterapeutene ikke klarer å bygge den tilliten til ungdommene som er nødvendig for å få god relasjon og gi stabilitet i hverdagen. Ungdommene kommer i en lojalitetskonflikt mellom familien i hjemlandet og omsorgspersonene i Norge. Disse faktorene mener jeg kan føre til at kontakt med transnasjonale nettverk påvirker integreringen av enslige mindreårige i Norge.

Schulman (2013) skriver om viktigheten av tillit i en relasjon – at ungdommene våger å betro seg om tanker og følelser. Jeg ser det som utfordrende for miljøterapeutene å bygge en hjelpende relasjon så lenge lojalitetskonflikt hindrer ungdommene å åpne opp og bygge tillit til miljøterapeutene (Schulman, 2013). Røkenes & Hanssen (2013), vektlegger også relasjonens betydning når de skriver at «den har overordnet betydning i et hjelpeforhold» (Røkenes & Hanssen, 2013, s. 178). Videre skriver de at tillit og respekt til fagpersonen kan bidra til at klienten åpner opp for hjelp til å arbeide med det som er vanskelig. I forlengelsen kan det bli lagt grunnlag for positiv utvikling (Røkenes & Hanssen, 2013). Slik jeg ser det kan forlengelse av tillit og respekt for ungdommene bety at de klarer å bygge en god relasjon til sine omsorgspersoner. På den måten kan miljøterapeutene gi ungdommene den stabiliteten de trenger for å skape et nytt liv i Norge.

Min studie kan være nyttig for feltet og videre forskning fordi den belyser faktorer som påvirker enslige mindreåriges integrering. Jeg mener at dette bør forskes videre på for å se om min problemstilling kan generaliseres til også å gjelde andre enslige mindreårige. Det kan også være nyttig for videre forskning å se på hvilken måte kamerafunksjonen i sosiale medier som Snapchat og Facebook setter analfabeter i stand til å opprettholde kontakt med sine transnasjonale nettverk. Videre forskning kan også være nyttig for å se om enslige mindreårige sender hjem så mye penger til familiene at de ikke har penger til å delta på de

arenaene hvor det er vanlig å treffe norske ungdommer. Hvordan kan det eventuelt påvirke integreringen deres hvis de ikke sosialiserer seg med jevnaldrende norske ungdommer?

5.2 Veien videre

Vi kan ikke ta et skritt tilbake og ønske at ungdommene ikke har kontakt med sin familie slik som for ti år siden fordi det er enklere (informant 1). Bunkholdt & Kvaran (2013), er klar på at unge som ikke lenger bor med familien har mistet den viktigste kilden til kontinuitet. De trenger kontakt med sine tidligere omsorgspersoner for å kompensere for dette tapet. På den måten kan de fortsatt ha en sammenhengende selvopplevelse, og beholde tråden i utvikling av sin identitet (Bunkholdt & Kvaran, 2013).

Utvikling av ny teknologi går så fort at vi må ta inn over oss at ungdommens kontakt med transnasjonale nettverk mest sannsynlig vil øke i årene som kommer. For å hjelpe ungdommene i deres lojalitetskonflikt, må vi tilnærme oss foreldrene på en ny måte. Vi må anerkjenne at foreldre har en annen kontekst for hvordan de gir omsorg, og ikke måle deres omsorgsevner ut fra våre individualistiske verdier. Kanskje kan vi skape en felles forståelse av at alle vil ungdommenes beste, og på den måten gi enslige mindreårige den stabiliteten de trenger for å bli godt integrert i et nytt land.

6 Litteraturliste

- Bakker, L., Engbersen, G., & Dagevos, J. (2014). In exile and in touch. Transnational activities of refugees in a comparative perspective. *Comparative Migration Studies*, 2(3), 261-282. Hentet fra <http://link.springer.com/article/10.5117%2FCMS2014.3.BAKK>
- Barne- og likestillingsdepartementet. (2017, 01.05). *Enslige mindreårige asylsøkere*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnevern/enslige-mindrearige-asylsokere/id2465298/>
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester.
- Bunkholdt, V., & Kvaran, I. (2015). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Central Intelligence Agency. (2017, 24.05). The World Factbook. Hentet fra <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html>
- Dalland, O. (2015). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Dekker, R., Engbersen, G., & Faber, M. (2015). The use of online media in migration networks. *Population, space and place*, 22(6), 539-551. Hentet fra <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/psp.1938/full>
- Dekker, R., & Engbersen, G. (2013). How social media transform migrant networks and facilitate migration. *Global networks*, 14(4), 401-418. Hentet fra <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/glob.12040/full>
- Eide. (red.). (2012). *Barn på flukt. Psykososialt arbeid med enslige mindreårige flyktninger*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- FO. (2017, 20.05). Yrkesetisk grunnlagsdokument for barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsarbeidere. Hentet fra https://www.fo.no/getfile.php/1320310/01%20Om%20FO/Hefter%20og%20publikasjoner/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument_2015.pdf

- Halvorsen, K. (2009). *Sosiale problemer. En sosiologisk innføring*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hutchinson, G., & Oltedal, S. (2012). *Modeller i sosialt arbeid*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Håkonsen, K. M. (2014). *Psykologi og psykiske lidelser*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. (2017, 01.05). Bosetting av enslige mindreårige flyktninger. Hentet fra https://www.imdi.no/planlegging-og-bosetting/slik-bosettes-flyktninger/enslige-mindrearige-flyktninger/#title_1
- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2011). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Olsen, T. (2017, 22. 02.). Familie på 12 mister statsborgerskapet etter 27 år i Norge. *Aftenposten*. Hentet fra <http://www.aftenposten.no/norge/Familie-pa-12-mister-statsborgerskapet-etter-27-ar-i-Norge-615563b.html>
- Salole, L. (2013). *Krysskulturelle barn og unge. Om tilhørighet, anerkjennelse, dilemmaer og ressurser*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Schiefloe, P. M. (2011). *Mennesker og samfunn. Innføring i sosiologisk forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Schulman, L. (2013). *Kunsten å hjelpe individer og familier*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Skytte, M. (2012). *Etniske minoritetsfamilier og sosialt arbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- St.meld. nr. 17 (2000-2001). *St.meld. nr. 17. Asyl- og flyktningspolitikken i Noreg*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/7e193f4745e947a8827cec632b896318/no/pdfa/stm200020010017000dddpdfa.pdf>
- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Underlid, K. (2006). *Fattigdommens psykologi. Oppleving av fattigdom i det moderne Noreg*. Fagernes: Det Norske Samlaget.

Vedlegg 1

Intervjuguide

Intervjustart:

- Presentere meg selv og prosjektet mitt.
 - o Klargjøre at jeg er ute etter å forstå, informanten er eksperten.
- Gi informasjonsskriv. Få bekreftelse på at alt er forstått og få underskrift.
- Intervjupersonen presenterer seg selv. Bakgrunn, utdanning og yrkeserfaring?

Intervjuet:

- Kan du si noe om ungdommenes kontakt med familie og venner som bor andre steder i Norge og verden?
 - o Hvordan går ungdommene frem for å få og holde på slik kontakt?
- Hvordan opplever du at ungdommene bruker sosiale medier for å holde kontakt med familie og venner?
 - o Hva trenger ungdommene av utstyr som smarttelefon og pc for å ha slik kontakt?
 - o Har ungdommene tilgang til slikt utstyr, og hvordan lærer de å bruke det?
 - o Hvilke utfordringer kan analfabet ungdom ha når de vil holde kontakt med familien sin?
 - o Har du noen eksempler på dette?
- Kan du beskrive hvordan du opplever hva det fører til for ungdommene å ha denne kontakten med transnasjonale nettverk?
 - o I forhold til psykisk og fysisk helse (stabilitet og kontinuitet)
 - o I forhold til integreringen i Norge
 - o Kan du nevne noen eksempler?

- Hender det at ungdommene ikke vet hvor familien er, eller om de har det bra?
 - o Si noe om hvordan du opplever det?

- Hender det at ungdommer ikke vil ha kontakt med familien sin?
 - o Hvilke hendelser kan føre til en slik avgjørelse?
 - o Har du noen eksempler på slike hendelser?

- Det nærmer seg slutt, og jeg lurer på om du ha gjort deg noen tanker om hvordan enslige mindreårige flyktninger bruker sine telefoner og PCer. Sett i forhold til hvordan ungdommer som er vokst opp i Norge bruker sine?

- Er det ellers noe du har lyst å nevne i denne forbindelsen som vi ikke har vært inne på?

Tusen takk for intervjuet og for at du ville hjelpe meg med mitt prosjekt.

Vedlegg 2

Informasjonsskriv

For tiden studerer jeg sosialt arbeid ved Høgskulen på Vestlandet, campus Sogndal. I den forbindelse skriver jeg bachelor oppgave hvor jeg ønsker å undersøke hva transnasjonale forbindelser har å si for enslige mindreårige flyktninger. Hvordan bruker de sosiale medier til å opprettholde kontakt med familie og venner, og påvirker denne kontakten miljøterapeutens arbeid med ungdommene?

Min foreløpige problemstilling er: Hvordan påvirker kontakt med transnasjonale nettverk integreringen av enslige mindreårige flyktninger?

Mitt navn er Bodil Bjørnstad og min veilederes navn er Kari Bergset.

Jeg ønsker å innhente opplysninger om hvilke erfaringer miljøterapeuter har med enslige mindreårige flyktninger og transnasjonale nettverk. I den forbindelse vil jeg bruke kvalitativt intervju. Dette innebærer at jeg intervjuer de frivillige intervjupersonene i cirka en halv time. De innhentede opplysningene vil bli brukt til å få forståelse, se sammenhenger og helhet i problemstillingen min.

Jeg har taushetsplikt om alt jeg får høre i intervjuet. Under intervjuet vil jeg bruke lydopptaker. Det vil bare være jeg som hører intervjuet, og det vil bli slettet når oppgaven er levert. I det skriftlige intervjuet anonymiserer jeg alle navn og andre opplysninger som kan avsløre hvem du er eller hvem du omtaler.

Alle opplysninger vil bli anonymisert i oppgaven. Min veileder Kari Bergset, som også har taushetsplikt, vil gå gjennom oppgaven for å forsikre at dette er godt ivaretatt. Alle data vil bli behandlet konfidensielt. Oppgaven skal innleveres 26. mai 2017. Sensur er 16. juni 2017. Etter den dato vil alle personopplysninger i forbindelse med prosjektet bli slettet.

Etter at intervjupersonen har lest opplysningene overfor står personen fritt til selv å avgjøre om hun eller han vil delta i prosjektet. Vedkommende står fritt til å trekke seg på hvilke som helst tidspunkt, uten å oppgi grunn og uten at det får konsekvenser.

Student: Bodil Bjørnstad

epost: bodil.bjornstad@hotmail.com

Veileder: Kari Bergset

epost: Kari.Bergset@hvl.no

.....

Jeg vil være informant i Bodil Bjørnstad sitt bacheloroppgave-prosjekt, og samtykker til at det blir gjort lydopptak av samtalen.

Sted og dato:

Underskrift:
